

2. Радченко О. Медіа-конвергенція як релевантний фактор зміни системи державного регулювання у галузі телебачення, радіомовлення і телекомунікацій / О. Радченко, О. Бухтатий // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2010. – Вип 2. – С. 98–105.

3. Наумова М. Ю. Сучасна медіа-культура: конвергенція традиційних та нових медіа / М. Ю. Наумова // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – 2011. – Вип. 52. – С. 104–112.

Бабенко Л.О.,

завідувач відділу науково-освітньої роботи
Комунального закладу культури
«Миколаївський обласний художній музей
ім. В.В. Верещагіна»,
м. Миколаїв

СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЕВОЇ РОБОТИ У МУЗЕЙНИХ ЗАКЛАДАХ

Музей – це культурно-освітній та науково-дослідний заклад, призначений для збереження та використання пам'яток природи, матеріальної та духовної культури, прилучення громадян до надбань національної і світової історико-культурної спадщини [2].

Зважаючи на досвід роботи Миколаївського обласного художнього музею ім. В.В. Верещагіна варто зазначити, що функції сучасного музею надзвичайно складні та різноманітні за формами їх діяльності. І хоча найголовніша функція музею – збирання, вивчення і експонування пам'яток історії, культури, мистецтва, основним різновидом діяльності Миколаївського обласного художнього музею ім. В.В. Верещагіна стала і культурно-дозвіллева, особливо екскурсійна.

Ще донедавна культивувались традиційні форми експонування (скляні вітрини, одноманітні відомості про автора та його твір), а детальнішу інформацію можна було отримати на екскурсії. Сьогодні ж культурно-просвітня діяльність музеїв зазнала суттєвих змін: освітня та виховна функції реалізуються в освітніх програмах, культурно-мистецьких акціях, співпраці з навчальними закладами; розважальна функція виявляється у активній участі особистості у творчих майстернях, клубах, вечорах відпочинку, концертах, у створенні на території музеїв комерційних структур – ресторанів, барів, торгівельних кіосків. Поступово музеї стають складовою індустрії розваг. На прикладі діяльності Миколаївського обласного художнього музею ім. В.В. Верещагіна можна вказати на освітню програму, яка оновлюється щороку та включає ряд екскурсій та одноденних виставок, а саме:

- „Живописна Україна”, програма присвячена творчості Т.Г. Шевченка;
- „Літературні герої Івана Франка у творчості художників-графіків”;
- „Козацькому роду нема переводу”, програма до Дня захисника України;
- „Святкування Великодня в Україні”;
- „Історія петриківського декоративного розпису” тощо. Усі ці освітні програми розроблені для відвідувачів дошкільного та шкільного віку.

На базі Миколаївського обласного художнього музею ім. В.В. Верещагіна проводяться різноманітні майстер-класи зі створення витинанок, ляльок-мотанок, петриківського розпису. Щомісяця на теренах музею проводяться засідання Пушкінського клубу, який об’єднує поціновувачів живопису, музики і поезії. Значний інтерес у відвідувачів художнього музею викликала акція „Селфіманія”, яка проводилась співробітниками музею у 2017 році. Відвідувачам було запропоноване завітати до музею та зробити креативні селфі на фоні музейних експонатів. Голосували за найоригінальніші фото у соціальних мережах. Переможець акції отримав сертифікат на безкоштовне відвідування всіх музейних виставок протягом 2017 року. Незвична акція була проведена у музеї і до Дня усіх закоханих. На фоні полотна представника генуезької художньої школи Луки Комбіазо „Венера і Адоніс” закоханим парам було запропоновано освідчитися у коханні та зачитати коханій людині вірші про любов з світової класики. Співробітники музею видавали символічні „Свідоцтва про вічне кохання”.

Музей намагається організувати свою роботу так, щоб відвідувач міг ознайомитися з будь-якою експозицією, самостійно, не очікуючи екскурсій. Способи надання інформації: етикетаж, путівники та брошури з конкретних експозицій, магнітофонні записи, відео матеріали. Інтеграційний процес музеїв у сферу розваг виявляється у:

- 1) створенні в музейних закладах функціональних приміщень для організації проведення дозвілля і розваг;
- 2) проникненні „індустрії дозвілля” в музеї;
- 3) використанні в музейній діяльності відповідних форм роботи.

Інтеграція музеїв в сферу розваг виявляється у таких формах:

- створення в музейних закладах функціональних приміщень для організації проведення заходів дозвілля і розваг (концертні зали, клубні кімнати, оглядові майданчики, атракціони, гральні куточки;

- проникнення „індустрії дозвілля” в музеї (відкриття магазинів, сувенірних лавок, кав’ярень, оренда музейних приміщень для проведення рекреаційних та розважальних заходів); використання в музейній діяльності форм відпочинку, дозвілля і розваг (гуртки, хобі-групи, свята, театральні, музичні, літературні і, тематичні вечори, конкурси, фестивалі, творчі лабораторії [10].

Методами активізації участі населення в культурно-дозвіллевих заходах є:

- організація днів культури, мистецьких фестивалів, міських свят;
- організація виставок живопису, історії, архітектури;
- створення „мистецтвотек”;
- систематичні трансляції мистецьких радіо- і телепередач; удосконалення маркетингової діяльності музеїв; активізація участі молоді через освітні, культурно-мистецькі і дозвіллеві проекти;
- реалізація освітніх та культурних програм для дорослих; створення умов для доступу до музейних цінностей фондів.

Організація заходів дозвілля в музеях реалізуються з використанням різноманітних методів: навчання шляхом творчої діяльності, рольові ігри, методів експериментального навчання [10].

Пріоритетними в музейній діяльності є освітні програми для підлітків. Організація дозвілля в музеях активізується під час шкільних канікул: музеї, художні галереї, виставкові центри проводять творчі акції, концерти, лекції, кіновечори, організовують пересувні виставки, ігрові конкурси та змагання. Їх мета полягає в культурному розвитку дитини, поглибленні знань про історію своєї країни, її мистецтво, літературу, народну творчість на основі першоджерел, а не підручників. Тому музеї тісно співпрацюють з навчальними закладами, а підлітки регулярно відвідують музейні зали відповідно до тих тем, що вивчаються в школі. Так, у Миколаївському обласному художньому музеї ім. В.В. Верещагіна розроблені та проводяться цікаві та пізнавальні тематичні екскурсії з тем іконопису, скульптури, міфології та релігії. Активно впроваджуються в життя і відеолекторії про відомих світових художників (Караваджо, Ель Греко та ін.).

Музейна діяльність не обмежується роботою з дітьми та підлітками. Освітні та наукові програми музеїв розробляються і для студентської молоді. При цьому не можна забувати, що музей – це не лише місце зібрання і зберігання великих мистецьких колекцій. Музей є науковою установою, центром поширення знань, в якому зберігаються архівна та довідкова документація, нова література. Активними формами роботи музеїв із студентською аудиторією є проведення спільних наукових досліджень, етнографічних експедицій, археологічних розкопок, підготовка наукових публікацій [7].

Найкращою формою дозвілля у музеї була і залишається музейна екскурсія. Відповідно до сучасних уявлень, екскурсія являє собою колективний огляд музею, визначного місця, виставки, об'єкта природи і т. д. за певним маршрутом під керівництвом екскурсовода з пізнавальною, освітньою, науковою та виховною метою, а також служить для задоволення естетичних потреб під час вільного проведення часу.

Таким чином, екскурсії властива низка характерних ознак, головною з яких є пріоритетність зорового сприйняття, супроводжуваного необхідним

словесним коментарем. Екскурсія передбачає рухову активність екскурсантів. Її характерною ознакою є також колективність огляду, внаслідок чого в групі людей, пов'язаних спільним інтересом та можливістю обміну думками, виникає особлива психологічна атмосфера. Вона впливає на сприйняття та засвоєння побаченого і почутого. Екскурсія проводиться під керівництвом екскурсовода на певну тему й за певним маршрутом, тобто вона має організований характер. Володіючи всіма рисами, що властиві екскурсії як такої, музейна екскурсія має певну специфіку: вона проводиться у спеціально організованому музейному просторі [4].

Музейні екскурсії доволі різноманітні і можуть поділятися за місцем проведення, за об'єктом показу, а також за характером тематики, цільовою спрямованістю і складом екскурсантів. Екскурсії можуть здійснюватися і в приміщенні музею – по експозиції, виставках, фондах, а також за межами музейного приміщення – по пам'ятках і пам'ятних місцях. Практикуються також комплексні екскурсії, що об'єднують єдиною темою показ музейної експозиції і пам'яток, які перебувають у природних умовах [4].

За тематичним характером вирізняють оглядові екскурсії та екскурсії за темами профільної дисципліни. Оглядові екскурси призначені для відвідувачів, які вперше прийшли до музею і бажають отримати загальне уявлення про його історію та колекції.

Зазвичай ці відвідувачі – туристи, які обмежені часом. Відомості, що надаються їм під час оглядової екскурсії, носять інформативний характер. Тематичний тип екскурсії, на відміну від оглядової, покликаний детально розкрити одну з тем або якусь проблему. Іноді в музеях проводяться цикли екскурсій, об'єднаних певною проблематикою й призначених для постійної групи відвідувачів [6]. У Миколаївському обласному художньому музеї ім. В.В. Верещагіна окрім оглядової екскурсії по постійній експозиції, також розроблено цикл тематичних програм, присвячених видатним художникам (Р.Г. Судковському, С.І. Васильківському, І.Ю. Рєпіну, І.К. Айвазовському, О.О. Мурашко, В.В. Верещагіну тощо).

За цільовою спрямованістю вирізняють культурно-освітні (загальноосвітні) екскурсії й навчальні, що безпосередньо пов'язані з програмами різних навчальних закладів. До останніх належать і методичні екскурсії для музейних працівників, які знайомлять з принципами побудови експозиції, особливостями зберігання фондів, специфікою проведення екскурсій. За складом екскурсантів розрізняють екскурсії для дитячої або дорослої аудиторії, для туристів або для місцевих жителів, для груп за складом однорідних або різнорідних (наприклад, для батьків з дітьми) [6].

Таким чином, основні функції організації сучасного дозвілля у музеях виражені такими напрямками їх діяльності:

- організація і забезпечення умов для проведення культурного дозвілля у всій його повноті і розмаїтості відповідно до потреб, інтересів і можливостей усіх груп населення;

- розроблення і поширення нових технологій дозвіллевої діяльності, взаємодія з іншими типами установ культури, відпочинку, спорту для забезпечення ефективності, якості й інтенсивності роботи всієї сфери дозвілля в цілому;

- апробація, відпрацювання і впровадження нової техніки, які розробляються промисловістю для їх використання в сфері дозвілля;

- об'єднання різних видів розважальних програм (танцювальних, атракціонних, комп'ютерних і т. п.) [10].

Отже, перспективними напрямками подальших досліджень є діагностування культурно-дозвіллевих уподобань різних категорій населення, визначення шляхів мотивації до активного дозвілля, на цій основі планування та реалізація сучасних культурно-дозвіллевих програм та проектів на базі музейних закладах.

Список використаних джерел:

1. Бочелюк В.Й. Дозвіллезнавство: навч. посібник [Текст]. / В.Й. Бочелюк, В.В. Бочелюк // – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.
2. Закон України „Про музеї та музейну справу”. 29 червня 1995 року, №25, ст. 191
3. Ковшар І.Ф. Проблеми історії та теорії масових музичних вистав нового часу. / І.Ф. Ковшар //– М.: Музика, 2009. – 208 с.
4. Культурно-образовательная деятельность музеев. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.museum.ru/rme/mb_cult.asp . (дата звернення – 11.08.2018 р.) – Назва з екрана.
5. Мазурик Зеновій. Для чого нам музеї? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2012/08/27/92208/> (дата звернення – 27.02.2018 р.) – Назва з екрана.
6. Музееведение. Учебное пособие для студентов специальности 031502 – музеология. Под редакцией доцента Н.В. Мягиной. с. 100 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://window.edu.ru/resource/348/77348/files/Uchebnoe-posobie-MUSEEVEDEIE.pdf> (дата звернення – 11.08.2018 р.) – Назва з екрана.
7. Музейна аудиторія та особливості її різних груп. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bookster.com.ua/muzejna-audytoriya-ta-osoblyvosti-yiyi-riznyh-grup/> (дата звернення – 11.08.2018 р.) – Назва з екрана.
8. Соціологічне опитування «Музеї України». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://museum.dp.ua/news0254.html> (дата звернення – 11.08.2018 р.) – Назва з екрана.
9. Станіславська К.І. Мистецько-видовищні форми сучасної культури [Текст]: монографія/ Катерина Станіславська; вид. друге, перероб. і доп. — К. : НАКККіМ, 2016. — 352 с. : іл.

10. Сучасний музей: концентрація на відвідувачах і вихід в онлайн. [Електронний ресурс] – Режим доступу: (<https://www.radiosvoboda.org/a/24884059.html> (дата звернення – 25.02.2018 р.) – Назва з екрана.

Бадах О.Г.,
завідувач Очаківським музеєм
мариністичного живопису
імені Р.Г. Судковського,
м. Очаків

МУЗЕЙНА СПРАВА, ЯК НАПРЯМОК ПРИКЛАДНОЇ КУЛЬТУРОЛОЇ. ОЧАКІВСЬКИЙ МУЗЕЙ МАРИНІСТИЧНОГО ІМ. Р.Г. СУДКОВСЬКОГО

У сучасному житті теоретична культурологія є теорією культур. Вона прагне узагальнити факти, і як наукова теорія, включає в себе різні поняття: культури та їх функції, культурні явища, культурні об'єкти, властивості культури, типи історичного розвитку культури, культурні процеси, символи культури, культурні цінності, культуру поведінки, культурні контакти та ін..

Поряд з фундаментальними теоретичними дослідженнями у культурології існують і прикладні, тобто ті, що мають практичне значення і застосовуються на практиці. Серед об'єктів прикладної культурології надзвичайно велике значення мають музеї. Музей є унікальним культурним інститутом, що існує в своїй класичній формі лише трохи більше трьох сторіч, бо умови його виникнення залежали від багатьох факторів, загальних для розвитку культури. Існували часи, коли культура не потребувала музею, бо були інші носії інформації, що в достатньому обсязі виконували функцію культурної комунікації. Так було в традиційних, ритуальних, культових суспільствах, де відбувалось накопичення цінностей, але не існувало потреби у вивченні й передачі інформації, що була в них закладена - тобто власне у музеї. Але саме ті, накопичені цінності- і склали в подальшому матеріальну базу музею.

Музей з'явився у нові часи внаслідок розкладу усталених систем, норм і традицій. Своєрідний музейний бум у світі, який відбувся у ХХ сторіччі - яскраво свідчив про залежність кількості музеїв від кількості інформації. Музей став унікальним культурним інститутом. За століття існування - він став науково-освітнім закладом, який зберігав, використовував та популяризував музейні предмети і колекції. Сьогодні ж він використовує свої фонди для демонстрації першоджерел - показу їх в експозиційних залах, на спеціальних виставках, за допомогою екскурсій, лекцій або інших видів інформування [5, с. 14-15].